Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle aiheesta K 5/2018 vp Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Lapsuudentutkimuksen seura ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valiokunnan kokouksessa teemasta syntyvyyden lasku, lapsikielteisyys sekä lasten poissulkeminen aikuisten työarjesta.

LAUSUNNON KESKEISET SISÄLLÖT

- Alhaisen syntyvyyden taustatekijöitä 2010-luvun Suomessa
- Työelämän vaativuus, työkulttuuri ja talouden epävarmuus
- Tasa-arvo, perhepolitiikka ja palvelut
- Individualismi ja suorituskeskeisyys
- Lopuksi: Lapsuuteen ja vanhemmuuteen kohdistuvat ristiriitaiset odotukset ja vaatimukset Suomessa
- Ehdotuksia toimenpiteiksi

YLEISIÄ HUOMIOITA LAPSIASIAVALTUUTETUN KERTOMUS EDUSKUNNALLE 2018 -TEOKSEN SYNTYVYYDEN LASKUA KOSKEVASTA TIEDOSTA

Lapsiasiavaltuutetun kertomuksessa syntyvyyden laskuun kiinnitetään huomiota sivuilla 66 ja 67 todeten ilmiö väestötilastojen tasolla. Kertomuksessa ei havaintojemme mukaan kuitenkaan oteta kantaa syntyvyyden laskuun johtaneisiin syihin, vaan todetaan, ettei aihe ole noussut yhteiskunnalliseksi kysymykseksi kuten 1930-luvulla tapahtui. Lisäksi teoksessa todetaan, että syntyvyyden lasku korvautuu joiltain osin maahanmuuton ja ulkomaalaistaustaisten lasten osuuden kasvaessa. Tämäkään ei riitä kompensoimaan syntyvyyden laskusta aiheutuvaa muutosta kuten kuvio 3 kertomuksen sivulla 68 osoittaa. **Syntyvyyden lasku haastaa hyvinvointiyhteiskunnan huoltosuhdetta ja kantokykyä.** Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta onkin pyytänyt Lapsuudentutkimuksen seura ry:n kautta tavoitettuja tutkijoita lausumaan arvionsa siitä, millaisia tekijöitä syntyvyyden laskun taustalla voi olla.

LAPSUUDEN-TUTKIMUKSEN SEURA
Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi

Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

ALHAISEN SYNTYVYYDEN TAUSTATEKIJÖITÄ 2010-LUVUN SUOMESSA

Syntyvyyden lasku on yleinen ilmiö kehittyneissä teollisuusmaissa, joissa perheen perustaminen on myöhentynyt ja syntyvyys alentunut viime vuosina (Mills & Blossfield, 2013; Miettinen, 2015; Rotkirch ym., 2017). **Elämäntavan muutos yksilöllisemmäksi, parisuhteelta odotettu läheisyys ja vastavuoroisuus samoin kuin työelämän epävarmuus ja kovatahtisuus ovat alhaisen syntyvyyden taustalla olevia tekijöitä** (Mills & Blossfield, 2013). **Lastenhankintapäätöksiin vaikuttavat keskeisesti myös sukupuolten tasa-arvokysymykset, työ- ja perhepolitiikka ja yhteiskunnallinen ilmapiiri.** Perustelut vapaaehtoiselle lapsettomuudelle vaihtelevat individualistisista (työelämän paineet, vapaus, taloudelliset syyt, halu matkustella ja toteuttaa itseään) altruistisiin (huoli globaalista liikakansoittumisesta, ekologiset syyt, periytyvät sairaudet, epäily omasta kyvykkyydestä vanhemmuuteen) (Agrillo & Nelini 2008). Samalla tahaton lapsettomuus on yleistynyt. Naisen hedelmällisyys alkaa vähentyä jyrkästi jo 25 ikävuoden jälkeen ja lapsisuunnitelmien siirtyminen vanhemmaksi vaikeuttaa raskaaksi tuloa. Tekijät, jotka lykkäävät lastenhankintaa, selittävät suurelta osin myös tahatonta lapsettomuutta.

TYÖELÄMÄN VAATIVUUS, TYÖKULTTUURI JA TALOUDEN EPÄVARMUUS

Tutkijat ovat laajasti sitä mieltä, että **työelämää koskevat muutokset ja epävarmuus heijastuvat perheen perustamiseen. Erityisesti työelämän epävarmuus ja ennakoimattomuus sekä siirtyminen 24/7-talouteen vaikuttavat perhettä koskeviin odotuksiin ja valintoihin**. Epätietoisuus työsuhteen jatkumisesta määräaikaisissa työsuhteissa sekä epävarmuus taloudesta ja toimeentulosta erityisesti nollatuntisopimuksissa huolettavat nuoria aikuisia ja vaikuttavat heidän aikeisiinsa hankkia lapsia. Kun aiemmissa tutkimuksissa syntyvyyden alenemisen nähtiin koskettavan erityisesti pitkälle koulutettuja nuoria aikuisia, nyttemmin tutkimukset osoittavat syntyvyyden alentuneen myös vähemmän koulutettujen nuorten aikuisten piirissä. Kansainväliset tutkimukset nostavat esille työkulttuurin merkityksen. Työkulttuuri määrittää sen, saako lapsista puhua työpaikalla, voiko lapsiperheellinen hyödyntää heille kuuluvia etuuksia, pohditaanko työn organisointia työn ja perheen yhteensovittamisen näkökulmasta työyhteisössä ja johtamistyössä (Kossek & Friede, 2016). Esimerkiksi Japanissa, jossa (miesten) ylipitkät työpäivät ovat normi, syntyvyyden aleneminen on ollut vahvaa. Suomessa molemmat vanhemmat osallistuvat laajasti työmarkkinoille ja tekevät pääasiallisesti kokoaikaista työtä, mikä lisää työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen merkitystä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016).

Vuoden 2016 alusta lähtien kauppojen ja palvelujen aukioloajat vapautettiin ja työaikojen sääntelyä on purettu eri aloilla. Ei ole vielä tutkimustietoa siitä, millaisia vaikutuksia syntyvyyteen ja vanhemmuuden lykkääntymiseen tällä on. **Vahva tutkimusnäyttö (Tammelin ym., 2017) kuitenkin osoittaa, että työn ja perheen yhteensovittaminen on hankalampaa epätyypillistä työaikaa tekevillä.** Vaikka Suomessa on tarjolla vuorohoitoa, on kokopäiväinen vuorotyö hankalasti sovitettavissa yhteen perhe-elämän kanssa, erityisesti yksinhuoltajaäidit kokevat lastenhoitoon

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi
Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

liittyviä ongelmia (Moilanen ym., 2016). Palvelualojen ammattiliitto PAM:n selvityksen mukaan kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen on kuormittanut vuorotyötä tekeviä perheellisiä työntekijöitä. Vastanneista suuri osa koki työn vievän liikaa aikaa perhe-elämältä ja uudistuksen koettiin vähentäneen lasten kanssa vietettävää aikaa. Yli puolet vastanneista harkitsi irtisanoutumista tai oli jo irtisanoutunut muutoksesta johtuen. Peräti 40 % vastaajista oli tyytymättömiä asuinkuntansa tarjoamaan vuorohoitoon. (Kllokoqi-Bublaku 2017.)

TASA-ARVO, PERHEPOLITIIKKA JA PALVELUT

Suomalaista hyvinvointivaltiota pidetään usein koulukirjaesimerkkinä ihanteellisesta maasta lasten saamisen ja kasvattamisen ympäristönä: sukupuolten välinen tasa-arvo, pitkät vanhempainvapaat, universaali äitiys- ja lastenneuvolajärjestelmä, kotihoidontuki, lakisääteinen varhaiskasvatus ja naisten korkea osallistuminen työelämään ovat tekijöitä, joiden oletetaan vaikuttavan myönteisesti syntyvyyteen ja työn ja perheen yhteensovittamiseen (Triad). Huolimatta näistä eduista syntyvyyden lasku jatkaa voimistumistaan.

Monien tutkijoiden mukaan vanhemmuuden tukeminen on riittämätöntä. Perhevalmennus on Suomessa integroitu neuvolatyöhön, mutta sitä on jatkuvasti supistettu (Oommen ym., 2011). Tällä hetkellä tilanne monissa kunnissa on huono. Hallituksen kärkihankkeessa, Lapsi-ja perhepalveluiden muutosohjelmassa, tähän epäkohtaan on tartuttu, mutta muutos tapahtuu lapsiperheiden näkökulmasta liian hitaasti.

Viime aikoina perhepolitiikka on ollut epäjohdonmukaista ja lapsiperheiden asemaa heikentävää, eikä yhteiskunnallisia päätöksiä tehdessä ole huomioitu päätösten lapsi- ja perhevaikutuksia. Tähän epäkohtaan Lapsiasiavaltuutetun kertomus monessa kohdin tarttuu. Viime vuosien politiikkaa leimaa poukkoilevuus ja ristiveto: esimerkiksi pitkään valmisteltu perhevapaauudistus kariutui, päivähoito-oikeutta rajattiin, seuraavaksi sen asiakasmaksuja laskettiin ja nyt viisivuotiaille kokeillaan maksutonta varhaiskasvatusta. Yhtäältä nykyisessä perhepoliittisessa keskustelussa vanhempia - erityisesti äitejä - kannustetaan palaamaan vanhempainvapailta takaisin työelämään aiempaa nopeammin. Toisaalta äideille lähetetään vahva viesti hoitaa lapsia kotihoidontuella kotona. Kotihoidontukijärjestelmä kannustaa myös saamaan lapset lähekkäin, mikä ei edistä työn ja perheen yhdistämistä, vaan jättää äidit työelämän ulkopuolelle. **Suomalaista perhe-ja työpolitiikkaa luonnehtiikin joustamattomuus**; järjestelmä ei jousta perhetilanteen mukaan eikä mahdollista yksilöllisiä työn ja perheen yhteensovittamisen ratkaisuja. Perheet, joissa lapsella tai lapsilla on erityistarpeita, kuten vaikeita pitkäaikaissairauksia tai vamma, kokevat erityisiä haasteita työn ja perheen yhteensovittamisessa. Esimerkiksi lapsen omaishoidon järjestelyjen suuri kuntakohtainen vaihtelu asettaa perheet eriarvoiseen asemaan ja pahimmillaan vaarantaa perheen toimeentulon. **Kärjistetysti suomalainen malli pakottaa valitsemaan joko kokopäivätyön tai kokopäiväisen kotihoidon. Järjestelmä nojaa siihen, että äidit ottavat isiä suuremman vastuun lasten hoivasta.** Tässä kohtaa suomalaisen järjestelmä poikkeaa esimerkiksi Alankomaista ja Ruotsista.

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi
Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

Epäjohdonmukaisuus ja kiristyvät työelämän vaatimukset synnyttävät epävarmuutta, joka vaikuttaa halukkuuteen perustaa lapsiperhe.

Suomalainen järjestelmä ei myöskään kannusta perustamaan lapsiperhettä nuorena. Nuorille teroitetaan koulutuksen tärkeyttä ja korostetaan opintojen nopeaa edistämistä. Samalla koulutukseen pääsy on vaikeaa ja moni nuori jää vuosiksi yrittämään pääsyä itselle sopivaan opiskelupaikkaan. Opinnot painostetaan suorittamaan nopeasti ja taloudelliset kannustimet lasten saamiseksi opiskelun kuluessa ovat olemattomat. Koska suomalaisnuorten valmistumisikä etenkin korkea-asteen koulutuksesta on verrattain korkea, siirtyy lasten hankinta niin ikään myöhemmäksi. Lasten hankkiminen nuorena tai opiskeluvaiheessa tulkitaan yhteiskunnassamme riskiksi paitsi vanhemman koulutukselle myös lapsen hyvinvoinnille, vaikka nuoreen vanhemmuuteen liittyy useita vahvuustekijöitä.

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön on tullut viime vuosina muutoksia, jotka ovat vaikeuttaneet perheiden asemaa sekä lasten varhaiskasvatuspalveluiden laadun ja järjestämisen ennakoitavuutta. Vuonna 2016 säädetty varhaiskasvatusoikeuden rajaus ja suhdeluvun muutos on Vakavai-selvityksen (Puroila & Kinnunen 2017) mukaan kasvattanut lapsiryhmien kokoa, lisännyt lasten vaihtuvuutta ja lasten määrää ryhmissä. Vanhemmat ovat selvityksen mukaan arvioineet näitä muutoksia kriittisesti perheiden välisen tasavertaisuuden heikennyttyä. Vanhemmat kokivat työnhaku-, opiskelu- ja työssäkäyntimahdollisuuksiensa heikentyneen. Pula lastentarhanopettajista sekä rajatut resurssit sijaisten palkkaamiseen vaikeuttavat selkeästi varhaiskasvatuksen laadukasta toteuttamista.

INDIVIDUALISMI JA SUORITUSKESKEISYYS

Individualismi ja niin sanottu pidentyneen nuoruuden kulttuuri näkyy perheen perustamisvaiheessa esimerkiksi siten, että lasten hankinta siirtyy myöhäisemmäksi sopivan kumppanin etsinnän, parisuhteiden epävarmuuden sekä kouluttautumisen ja työelämään kiinnittymisen vuoksi (Arnett, 2004; Beck & Beck-Gernsheim, 2002). Vanhemmuudesta on tullut ehkäisyn ja edellä mainittujen kehityskulkujen kautta yhä selkeämmin yksilöllinen valinta, josta on myös mahdollista kieltäytyä (Agrillo & Nelini 2008). Vapaaehtoisen lapsettomuuden lisäksi myös tahaton lapsettomuus on lisääntynyt, kun lapsen hankintaa siirretään myöhemmäksi.

Vuodesta 1994 ilmestynyt Nuorisobarometri mittaa vuosittain Suomessa asuvien 15-29 -vuotiaiden nuorten arvoja ja asenteita. Vuodesta 1998 alkaen on säännöllisesti kysytty, kuinka tärkeänä nuoret pitävät tiettyjen asioiden saavuttamista 35 ikävuoteen mennessä. Kuviosta 1 näemme, että 15-29 -vuotiaalle Suomessa asuvia nuoria edustavalle vastaajajoukolle tärkeimpiä tavoitettavia asioita ovat läheiset ystävät ja pysyvä työsuhde. Sen sijaan **oman perheen ja lasten merkitys nuorten vastaajien joukossa on vähentynyt merkittävästi**. Kun vuonna 1998 peräti 85 prosenttia vastaajista piti tavoitetta erittäin tärkeänä tai melko tärkeänä, vuonna 2016 tavoitetta erittäin tärkeänä tai melko

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi
Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

tärkeänä pitävien osuus oli laskenut 75 prosenttiin. Tavoitetta vain vähän tärkeänä pitävien osuus oli kasvanut kymmenestä prosentista 17 prosenttiin. **Vuodesta 1998 on kasvanut huomattavasti niiden vastaajien osuus, jotka eivät pidä perhettä ja lapsia lainkaan tärkeinä tavoitteina.** Vuonna 1998 neljä prosenttia ei pitänyt tavoitetta omasta perheestä ja lapsista lainkaan tärkeänä, kun vuonna 2016 näiden vastaajien osuus oli kahdeksan prosenttia. Erityisen jyrkkää muutos on ollut vuosien 2007 ja 2016 välillä.

Tulosta voidaan tulkita siten, että oman perheen ja lasten merkitys nuorille vastaajille on vähentynyt tai siten, että oman perheen ja lasten saavuttamiselle asetettu tavoiteikä on siirtynyt 35 ikävuotta vanhemmaksi. Niin oheisesta kuviosta kuin myöhemmästä, vuonna 2018 julkaistusta, Nuorisobarometristä voidaan todeta, että nuoret arvostavat ystävien tapaamista, korkeaa koulutusta ja työelämää. Nämä tavoitteet eivät ole aina yhteensovitettavissa lapsiperheen arjen kanssa.

Seuraavan sivun kuviossa väite ”Kuinka tärkeää sinulle on, että olet 35-vuotiaana saavuttanut seuraavia asioita?” on esitetty edustavalle joukolle 15–29-vuotiaita vastaajia osana Nuorisobarometri -kyselyä. (Myllyniemi 2016, kuvio 6.)

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi
Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

Kuvio 6. "Kuinka tärkeää sinulle on, että olet 35-vuotiaana saavuttanut seuraavia asioita?" Vertailu 1998–2016. (%)

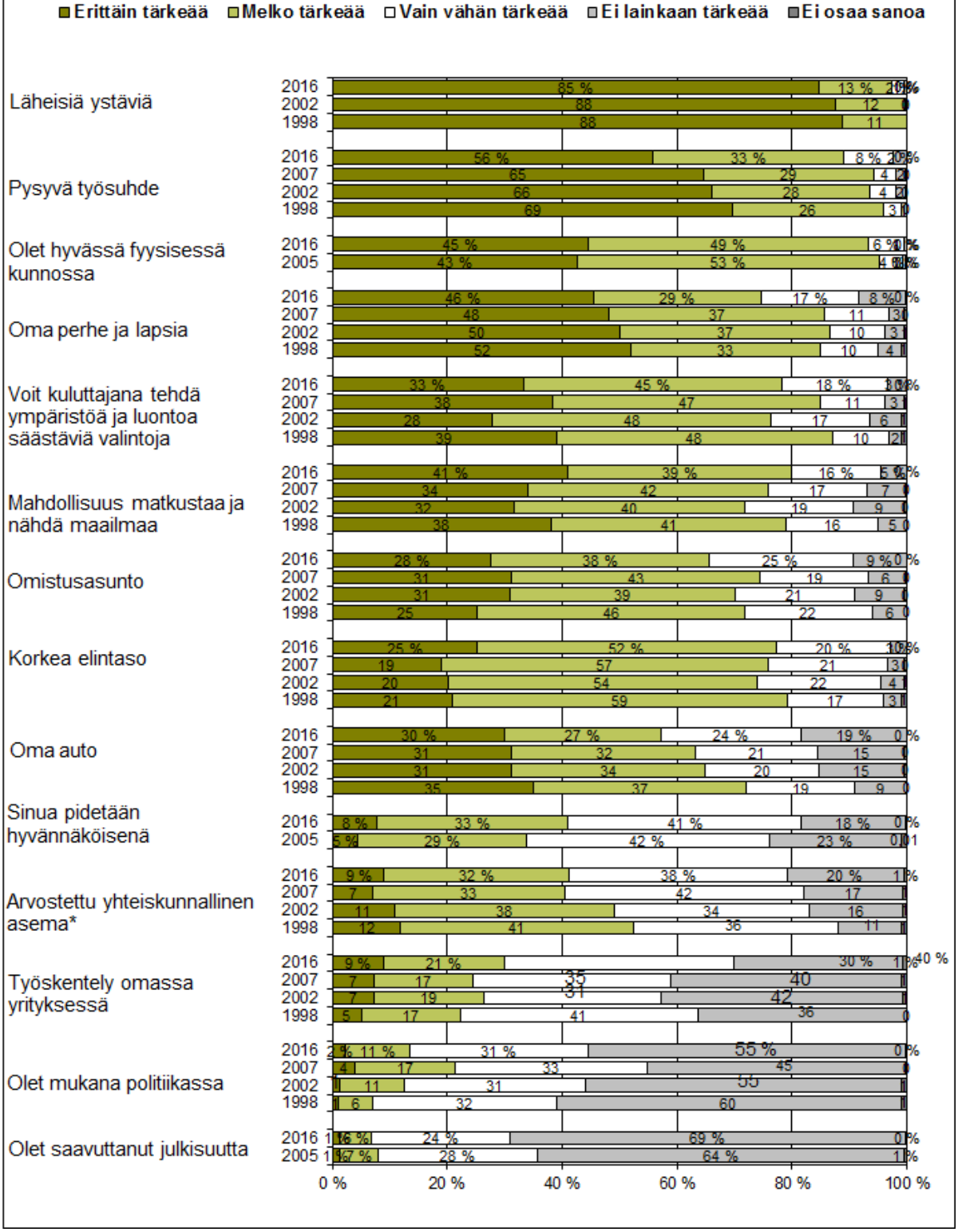

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi

Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

Samansuuntainen trendi on nähtävissä myös Väestöliiton Perhebarometrin 2017 (Rotkirch ym., 2017) nuorten aikuisten (19-33-vuotiaat) keskuudessa, joille lasten saannin myöhäistämiselle syynä olivat muut kiinnostuksen kohteet (työ ja ura, vapaus itsensä toteuttamiseen), ja joihin perhe-elämän koettiin olevan vaikeasti yhdistettävissä.

Syntyvyyden laskun taustalla on nähty myös kulttuurinen muutos vanhemmuudessa, jonka myötä vanhemmuus koetaan hyvin vaativana ja vastuullisena. Vanhemmuus ja erityisesti äitiys määrittyvät intensiivisenä, omistautuvana, jolle tyypillistä on asiantuntijalähtöisyyden, normatiivisuuden ja ihanteellisuuden korostuminen (Hays, 1996). Hyvää vanhemmuutta määrittävät vahvasti myös keskustelu lasten oikeuksista, lapsen edusta ja kasvua ja kehitystä tukevista kasvuympäristöistä. Lapsi nähdään enenevässä määrin sekä politiikassa että yksilöiden mielikuvissa sijoituksena, jonka optimaaliseen kehitykseen ja kasvuun käytetään rahaa ja aikaa. Lapsen saaminen myös sidotaan mielikuviin miehen ja naisen välisen avioliiton täydellistymänä. Lapsen saaminen nähdään heteroseksuaalisen pariskunnan rakkauden tuotoksena ja biologisena sidoksena lapsen ja vanhemman välillä, vaikka samanaikaisesti yhä useampi lapsi saa alkunsa muulla tavoin (esim. hedelmöityshoidot ja luovutetut sukusolut, avoliitto, adoptio, samaa sukupuolta olevat parit, itselliset äidit). Tämä **normatiivisuus voi tuottaa epävarmuutta omasta sopivuudesta vanhemmaksi ja suorituspaineita vanhemmuuteen.** Siten **lapsiin liitetyt merkitykset ovat muuttuneet ristiriitaisiksi**, lasta ei nähdä ainoastaan haluttuna elämän merkityksellistäjänä, vaan vaativana vastuuna, taloudellisena taakkana, riskinä tai vanhemman itsekkäänä ”minäprojektina” (Bernandi, Mynarska, & Rossier, 2015).

LOPUKSI: LAPSUUTEEN JA VANHEMMUUTEEN KOHDISTUVAT RISTIRIITAISET ODOTUKSET JA VAATIMUKSET SUOMESSA

Vaikka lapsuuden arvo on tunnustettu ja lapset nähdään arvokkainan ja hyvinvointia tuottavina perheissä (ks. Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle, 2018; Rotkirch ym., 2017), perheet elävät arjessa, jota luonnehtii ristiriitainen ilmapiiri. Sitä ovat luomassa niin tempoileva, perhepolitiikka, lapsiperheiden niukentuva talous, työelämän vaatimukset ja työkulttuuri, kuin kulttuuriset odotukset mielikuvat. Nyky-yhteiskunnassa suorittamisesta on tullut normi, ja suoritukset määrittyvät usein taloudellisten mittareiden ja yksilösuoritusten kautta (Cooper & Cefai, 2009; Verhaeghe, 2014). Kärjistetysti suorituskeskeisessä yhteiskunnassa lapsenkin arvo määrittyy hänen suoritustensa ja menestymisen kautta. Individualismi ja suorituskeskeisyys näkyvät työkulttuurissa ja osin myös perhepolitiittisessa keskustelussa ja päätöksenteossa, sekä aikuisten perhettä koskevissa valinnoissa ja nuorten odotuksissa. **Jos syntyvyyden laskuun ja lasten ja perheiden yhteiskunnalliseen asemaan halutaan parannusta, tarvitaan monentasoisia toimia.** Osaa syntyvyyden laskuun vaikuttavista tekijöistä on vaikea muuttaa tai ne muuttuvat hitaasti. Tällaisia ovat esimerkiksi aikuis- ja työkeskeinen kulttuuri sekä lapsen näkökulman huomioiminen päätöksenteossa, joiden muuttamiseksi tarvitaan laajaa yhteiskunnallista arvokeskustelua.

LAPSUUDEN-
TUTKIMUKSEN
SEURA
Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi

Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

EHDOTUKSIA TOIMENPITEIKSI

- **Vanhemmuutta koskevien suorituspaineiden lieventäminen korostamalla moninaisia reittejä vanhemmuuteen ja omannäköistä vanhemmuutta erilaisissa elämäntilanteissa**
- **Eri perhemuotojen yhdenvertainen kohtelu lainsäädännössä, perhe-etuuksissa ja -palveluissa**
- **Perhevalmennuksen saatavuuden turvaaminen**
- **Opiskelun ja perheen yhdistämisen mahdollistaminen**
- **Työn, opiskelun ja perheen yhdistämisen tukeminen osaksi uraohjausta**
- **Riittävä taloudellinen tuki opiskeleville vanhemmille**
- **Työn ja perheen yhteensovittamisen helpottaminen**
- **Vanhemmuuden tasa-arvon, isien ja äitien yhteisvanhemmuuden tukeminen**
- **Vanhempainvapaiden joustavoittaminen ja kustannusten jakaminen isien ja äitien työnantajien kesken**
- **Osittaisen hoitovapaan uudelleenorganisointi**
- **Laadukas ja edullinen varhaiskasvatus hyvien kulkuyhteyksien päästä**
- **Sairaan lapsen hoitovapaan helpottaminen**
- **Johtajien osaamisen lisääminen työn ja perheen yhteensovittamisen kysymyksissä ja ymmärrys työntekijöiden erilaisista perhevaiheista ja -tilanteista**
- **Lapsen ja lapsuuden näkeminen arvokkaana**
- **Lapsia koskevien palveluiden laadun takaaminen ja yhdenvertainen saatavuus**
- **Lasten oikeuksien toteutumisen takaaminen ja arviointi**

Lapsuudentutkimuksen seura ry. tarjoaa mielellään jatkossakin monitieteistä asiantuntemustaan ja osallistuu lasten ja lapsiperheiden asemaa koskevaan keskusteluun.

Jyväskylässä ja Helsingissä 28.3.2018

Lapsuudentutkimuksen seuran puolesta,

Anna Rönkä, PsT, professori, Jyväskylän yliopisto
Eija Sévon, KT, yliopistotutkija, Jyväskylän yliopisto
Noora Heiskanen, KM, tohtorikoulutettava, Jyväskylän yliopisto
Kati Honkanen, jatko-opiskelija, Itä-Suomen yliopisto
Liisa Karlsson, KT, professori, Itä-Suomen yliopisto
Marleena Mustola, FT, yliopistonopettaja, Jyväskylän yliopisto
Elina Pekkarinen, VTT, ma. tutkimuspäällikkö, Nuorisotutkimusverkosto
Niina Rutanen, VTT, apulaisprofessori, Jyväskylän yliopisto

LÄHTEET

Agrillo, C. & Nelini, C. (2008). Childfree by choice: A review. Journal of Cultural Geography 25(3), 347–363.

Arnett, J. J. (2004). Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties. New York: Oxford University Press.

Beck, U. & Beck-Gernsheim, E. (2002). Individualization. Institutionalized individualism and its social and political consequences. London: Sage.

Bernandi, L., Mynarska, M., & Rossier, C. (2015). Uncertain, changing and situated fertility intentions: A qualitative analysis. In D. Philipov, A. C. Liefbroer, & J. Klobas (Eds.) Reproductive decision-making in a macro-micro perspective. NL: Springler, 113–139.

Hays, S. (1996). The Cultural Contradictions of Motherhood. New Haven: Yale University Press.
Kllokoqi-Bublaku, E. (2017). Kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen vaikutusten työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Kyselytutkimuksen raportti. Palvelualojen ammattiliitto PAM, julkaisuja 2/2017. Helsinki: Palvelualojen ammattiliitto PAM.

Kossek, E. & Friede, A. (2006). The business case: Managerial perspectives on work and family. In M. Pitt-Catsouphes, E. Kossek,, & S. Sweet (Eds.) Handbook of Work and Family: Multi-Disciplinary Perspectives and Approaches, (pp. 611–626). New Jersey: Lawrence Erfbaum Associates.

Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018. Luettu 20.3.2018. Saatavilla: http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2018/02/LA_eduskuntakertomus_2018_FI_netti.pdf

Mills, M. & Blossfield, H.-P. (2013). The second demographic transition meets globalization: A comprehensive theory to understand changes in family formation in an era of rising uncertainty. In A. Evans & J. Baxter (Eds.), Negotiating the life course: Stability and change in life pathways, life course research and social policies 1. NL: Springler, 9–33.

Moilanen, S., May, V., Räikkönen, E., Sevón, E. & Laakso, M.-L. (2016). Mothers' non-standard working and childcare-related challenges: A comparison between lone and coupled mothers. International Journal of Sociology and Social Policy 36 (1/2), 36–52.

Myllyniemi, Sami (2017) Katse tulevaisuudessa. Nuorisobarometri 2016. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura.

Oommen, H., Rantanen, A., Kaunonen, M., Tarkka, M.-T. & Salonen, A.H. (2011). Social support provided to Finnish mothers and fathers by nursing professionals in the postnatal ward. Midwifery 27, 754–761.

Rotkirch, A., Tammisalo, K., Miettinen, A. & Berg, V. (2017). Perhebarometri 2017. Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos.

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi

Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

Puroila, A.-M. & Kinnunen, S. (2017). Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Saatavilla: http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/78_Loppuraportti+VakaVai+051217.docx.pdf/e1b46018-e928-476d-8569-f89bba427cbd?version=1.0

Sosiaali- ja terveysministeriö (2016). Viedään käytäntöön perheystävällisten työpaikkojen toimintamalleja. Suunnitelma kansallisen ja maakunnallisen toimeenpanon tueksi.

Tammelin, M., Malinen, K., Rönkä, A., & Verhoef, M. (2017). Work schedules and work–family conflict among dual earners in Finland, the Netherlands, and the United Kingdom. Journal of Family Issues, 38(1), 3–24. doi:10.1177/0192513X15585810

TRIAD Transition to parenthood in a cross-national perspective: Global challenges, innovative solutions. Kansainvälinen Suomen kulttuurirahaston tukema Tieteen työpaja (2016–2018). Saatavilla: https://www.jyu.fi/edupsy/triad

Puheenjohtaja Elina Pekkarinen
elina.pekkarinen@nuorisotutkimus.fi
Sihteeri Marko Lähteenmäki
matlaht@utu.fi

Y-tunnus 2414442-0
Perustettu 2008

Asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle aiheesta K 5/2018 vp Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018: SYNTYVYYDEN LASKU, LAPSIKIELTEISYYS SEKÄ LASTEN POISSULKEMINEN AIKUISTEN TYÖARJESTA

3.4.2018

Lapsuudentutkimuksen seura ry.

Anna Rönkä ja Eija Sevón

ASIANTUNTIJAT

- Anna Rönkä, PsT, professori, tutkimuksesta vastaaja varajohtaja, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto
- Eija Sevón, KT, yliopistotutkija, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto
- Lapsuudentutkimuksen seura ry
- Jyväskylän yliopiston monitieteinen lapsi- ja perhetutkimuksen keskus
- TRIAD- Perheen perustamisen globaalit haasteet Tieteen työpaja

LAUSUNNON KESKEISET SISÄLLÖT

LAPSUUDEN-TUTKIMUKSEN SEURA

- Työelämän vaativuus, työkulttuuri ja talouden epävarmuus
- Tasa-arvo, perhepolitiikka ja palvelut
- Individualismi ja suorituskeskeisyys
- Lapsuuteen ja vanhemmuuteen kohdistuvat ristiriitaiset odotukset ja vaatimukset Suomessa
- Ehdotuksia toimenpiteiksi

TYÖELÄMÄN VAATIVUUS, TYÖKULTTUURI JA TALOUDEN EPÄVARMUUS

LAPSUUDEN-TUTKIMUKSEN SEURA

- Työelämän ja talouden yleinen epävarmuus ja ennakoimattomuus
- Työkulttuurin merkitys (suhtautuminen vanhemmuuteen ja lapseen, epäviralliset käytännöt)
- Siirtyminen 24/7-talouteen, työaikojen sääntelyn vähentyminen

TASA-ARVO, PERHEPOLITIIKKA JA PALVELUT

LAPSUUDEN-TUTKIMUKSEN SEURA

- Perhe-ja työpolitiikan joustamattomuus
- Suomalaisen mallin jäykkyys
- Perhepolitiikka ei kannusta perustamaan lapsiperhettä nuorena
- Perhepolitiikka on ollut osin epäjohdonmukaista ja lapsiperheiden asemaa heikentävää

INDIVIDUALISMI JA SUORITUSKESKEISYYS

LAPSUUDEN-TUTKIMUKSEN SEURA

- Oman perheen ja lasten merkitys nuorten joukossa vähentynyt
- Muotoutuvan aikuisuuden pidentynyt etsikkoaika, sitoutumisen siirtyminen
- Vanhemmuus yksilöllisenä valintana, josta on myös mahdollista kieltäytyä
- Vanhemmuus koetaan vaativana ja vastuullisena
- Lapsiin liitetyt merkitykset ovat ristiriitaisia

EHDOTUKSIA TOIMENPITEIKSI

LAPSUUDEN-
TUTKIMUKSEN
SEURA

- Vanhemmuutta koskevien suorituspaineiden lieventäminen korostamalla moninaisia reittejä vanhemmuuteen ja omannäköistä vanhemmuutta erilaisissa elämäntilanteissa
- Opiskelun ja perheen yhdistämisen mahdollistaminen
- Työn ja perheen yhteensovittamisen helpottaminen
- Johtajien osaamisen lisääminen työn ja perheen yhteensovittamisen kysymyksissä ja ymmärrys työntekijöiden erilaisista perhevaiheista ja -tilanteista
- Lapsen ja lapsuuden näkeminen arvokkaana

Kiitos!